1906. IX. évfolyam. Baja, vasárnap október hó 21. 42. szám.

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház I. emelet. — Telefon-szám: 17.
Kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése, hol az előfizetések és hirdetések felvétetnek.

Felelős szerkesztő:
Dr. Lemberger Ármin

Előfizetési árak:
Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számittatnak.

46 millió többkiadás.

A koaliciós kormány második költségvetését mutatta be Wekerle Sándor, még pedig minden kifogás nélkül. Az elsőnél még azt hallottuk, hogy az idő rövidsége miatt nem csinálhattak uj költségvetést, hanem nagyjában kénytelenek voltak a régibb kormány kész elaborátumát elfogadni. Akkor még hangsulyozták, hogy a költségvetés nem fedezi és nem fejezi ki a kormány politikáját, ellenben a jövő budget — és ez lenne a mostani — már teljesen egy lesz az ő politikájával, hiven fejezi ki intencióit s abból tessék majd megitélni az uj kormány uj politikáját

Ez az uj korszak tehát beköszöntött volna s ujságát a költségvetés tárná föl. A nagy fogadkozásoktól fölcsigázott várakozás azonban lohassza le szárnyait, mert az uj költségvetés szakasztott olyan, mint a régi, éppen csak 46 millióval több kiadást jelent be, fedezetül pedig megemészti azokat a tartalékokat, miket a régibb kormányok a kincstár erősitésére gyüjtöttek. Az uj rendszer költségvetése egyetlen uj gondolatot sem tartalmaz, egyetlen fordulatot sem a pénzügyi, sem a közgazdasági politikában nem jelent. A magasabb tételek, melyek az egyes miniszteriumokban személyzeti kiadásokra csnek s amelyeket távolról sem akarunk kifogásolni, nem az uj kormány politikájára tartoznak, hanem természetes folyományai annak a kezdésnek, mely Széll és Tisza István alatt alapvetően megindult, s melyet bármely kormányzati rendszer kénytelen lett volna folytatni, akaratának ellenére is, mert a társadalom nyomása mindjobban gyarapodik, s a megélhetési viszonyok e nyomással szemben az ellentállást lehetetlenné teszik.

Az uj kormány politikájában e tekintetben ujnak mondható, hogy fizetésrendezése nélkülöz minden rendszerességet. Pontrólpontra kimutatható, hogy a fölvett kiadástöbbletek arányban állanak a nyomatékkal, melylyel az érdekelt tisztviselők a maguk érdekében szervezkedtek és követelődztek. Világosan látható, hogy nem spontán akarásról, hanem elkényszeredettségről van szó az uj budget tisztviselő-politikájában, legnagyobb kárára azoknak, akik szerénykedtek, s a társadalmi békének, mert azt tanulják e tényből az összes érdekeltek, azaz sujtottak, hogy minél hangosabban, minél presszionálóbban kell jogaik mellett sikra szállni, ha meghallgatásra akarnak találni.

Ezeket a fizetésrendezéseket nevezi Wekerle röviden szociális politikának, s nehogy az elnevezés önkényessége nagyon szembetünő legyen, hozzácsapja még az adóreformot is. Most már adóreformnak nevezi szerényen azt a programmpontot, melyet beköszöntőjében merészen progressziv adórendszer behozásának nevezett. Hát a progresszió ebből a reformból már alaposan ki van mustrálva, s ami a legnagyobb igazság lett volna, az most a legnagyobb igazságtalansággá vált. Most már hivatalosan tudjuk, hogy Wekerle éppen csak a jövedelmi adóban óhajtja érvényesiteni a progresszió elvét, azaz a nálunk harmadrendü szerepet játszó ipari és kereskedelmi ágazatnál, az amugy is proletár élet élő lateinerségnél és az alkalmazottaknál. A nagy vagyonnál, ahol a progresszió már tetemesen megváltoztatná a mostani aránytalanságokat, az ingatlanok adójánál Wekerle nem ismer progressziót. Ezt nyersen bejelenti a földbirtokosokból álló parlament élénk helyeslése mellett, s ebben a nagy urak anyagi érdekeit szolgáló határozottságban üdvözölhetjük az uj rendszer költségvetésének második uj jellemvonását.

A közgazdasági helyzet javitásának mondja továbbá Wekerle, hogy nagy hiteleket szavaztat meg magának beruházásokra, de a hiteleket nem veszi igénybe s a beruházásokat nem foganatositja, mivel a pénzpiac rossz. Hát kérdjük: mi hasznát veszi kimerült közgazdaságunk annak a beruházásnak, mely nem effektuálódik? Melyre körülbelül öt év óta lesnek a vállalkozók, a gyárak s a munkások egyaránt? A pénzpiac valóban rossz, de például három hónappal előbb még nem volt nagyon rossz. S vajjon mikor lesz a pénzpiac olyan jó, amilyennek Wekerle óhajtja, s vajjon javulhat-e annyira, hogy fölérne azokkal a károkkal és elmaradt hasznokkal, miket a késleltetett beruházások hiján ez ország közgazdasága szenved? Wekerlét azzal magasztalják imádói, hogy szakitott a szükkeblü fiskális gondolkodással s pénzügyeinket közgazdasági, nem pedig pénzügyi szempotból kezeli. Hát éppen a legjelentékenyebb kérdésben győzedelmeskedik nála a pénzügyi szempont, mig az egészséges közgazdasági gondoskodásra csak az apró tételeknél kerül sor, mint a borravalónál.

Valójában uj momentum pedig, meglepetésszámba menő uj momentum, hogy a

TÁRCA.

Comme il faut.

— A »Bajai Hirlap« eredeti tárcája. —

Irta: Milkó Izidor dr.

Az irónak, főleg ha társadalmi kérdésekkel foglalkozik, olykor leveleket hoz a posta, — jobbára anonim leveleket, amelyek abban különböznek egymástól, hogy olyik ajánlva van, olyik meg csak bérmentesitve; s abban hasonlók egymáshoz, hogy a küldőik barátságos bókok kiséretében azt üzenik a szerzőnek, hogy igaza van.

Óh, mi kellemes ezt olvasni!

Most is, hogy az uri emberekről irtam cikkelyt, kaptam néhány ilyen lekötelező episztolát, amelyek azonban nemcsak az ajánlás és bérmentesités dolgában tértek el egymástól, de abban is, hogy e szeretetreméltó levelek irói közül egyikmásik nem értette meg az irásomat. Olyan kellemetlenség, amely a legjobb Muzsákkal rokon irókkal is megtörtént nem egyszer. Nem szerencsétlenség hát, de mégis bánt a félreértés és sietek azt eloszlatni, amennyire az tőlem tellik.

Az egyik névtelen levél irója (remélem: irónője) köszönetet mond, hogy megirtam a comme il faut-ember természetrajzát; igéri, hogy fiait abban a szellemben fogja nevelni, amelyet soraim »lehelnek« s reméli, hogy comme il faut emberek válnak majd belőlük.

Tiszta szivből kivánom, asszonyom, hogy azokká legyenek. Ilyen emberekre is van szükség Magyarországon. De bocsásson meg, kérem, — abban a szerény dolgozatban, amelyet vagy én irtam roszszul, vagy pedig ön olvasott hibásan, szó se volt comme il faut-emberek-ről. Uri emberek-ről folyt abban a beszéd. Két egészen különböző fajtája ez a halandóknak, s a köztük levő különbségeket óhajtom most tárgyalni abból az alkalomból, hogy a kérdéses levél irója a »homo sapiens« e két válfaját összetévesztette.

Megirtam a multkor, hogy gondolkozás teszi az uri embert, s ha most hirtelenében hangsulyozom, hogy a comme il faut-embert meg a modor teszi, akkor mindjárt világos, hogy a kétféle ember csak annyira hasonlit egymáshoz, mint a fotografia az eredetijéhez.

Jól tudom, hogy az idézgetés már félig-meddig kiment a divatból — most inkább az a szokás, lemásolni valamit egy vagy több könyvből s azt eredeti kutatásnak nevezni, — mégis nem tehetem, hogy ne citáljak egy pompás műből néhány rövidke sort, amelyekből értesülni fognak, hogy egy igazán nagy iró miként jellemzi az uri embert. Azért, mert ilyen idejét mult dolgot teszek, önök talán azt fogják állitani, hogy nem vagyok — comme il faut. Tessék! Sértésnek csak azt venném, ha azt mondanák, hogy nem vagyok uri ember. Az uri ember ugyanis néha nem öltözik a legujabb divat szerint s talán sok más apró dolgot se cselekszik ugy, amint azt a külső illendőség parancsoló kódexe előirja, de azért néha megszólaltat jó irókat, mint például én most a halhatatlan Thackeray-t, akinek a nevét bizony bajos kimodani, s aki Hiuság vására cimü regényében igy nyilatkozik az uri emberekről:

»Ezek nem is oly gyakran fordulnak elő, mint képzelnők. Ki tudna ismerősei közt sok valódi uri embert találni, — kik nemes célra törnek, kiknek igazságszeretete állandó, s nemcsak állandó, hanem a maga nemében magasztos is; kik bátran szembe néznek a világgal, egyenlő rokonszenvvel viseltetnek nagyok és kicsinyek iránt? Száz embert is ismerünk, kiknek kabátja jó szabásu; többeket, kik finom magaviseletüek; talán egypár olyan boldog lényt is, kik a legfelsőbb körökben mozognak, — de hány valódi uri embert? Egyik kezünkön is kiszámithatjuk.«

Igen bizony, kedves olvasóim, sokkal több a comme il faut-ember — bár ez sincs tulsok — mint az uri ember. Az az emberfia, akinek jó modora van s a társaságban illendően viselkedik, comme il faut-számba szokott menni. S a társaságnak nincs többre joga, mint csak arra, hogy azok, akik benne mozognak, tartsák meg ama törvényeket, melyek ott és abban az időben kodifikáció vagy szokásjog alapján érvényben vannak. A társaság nem vizsgálja a szivet, csak a modort, s a legnemesebb indulatu ember se kell neki, ha az nem tudja jól viselni magát benne. Az uri ember cselekedeteit a sziv diktálja, a comme il faut-emberét az illem-törvény. Ez a lényeges és főkülönbség.

Bizonyára az embernek ideálja — s nekem volt már szerencsém találkozni ilyen férfiuval — ki az uri ember erényeit egyesiteni tudja a comme il faut-embernek jó tulajdonságaival. De hát — ki tehet róla? — ez nagyon is ritka vegyülék. A borsó-nagyságu gyémánt sem mindennapos dolog, mégis többször fordul elő, mint a szivbeli kitünőség és modorbeli jelesség e szerencsés harmóniája.

Ha belépsz egy előkelő szalonba s ott hatvan meghivott vendég közt — mondjuk — harminc férfit találsz, igen valószinü, hogy e harminc közül legalább huszonheten lesznek olyanok, akikre azt szokás mondani: comme il faut. Azaz tudják, minő nyakkendőt kell feltűzni minden alkalomra; tisztában vannak mindenkor, hogy kiknek dukál a »nagyságos« és kiknek a »méltóságos« cimzés; pontosak

Lapunk mai száma 6 oldalra terjed.

fővárosra és a községekre vonatkozólag semmiféle változás a költségvetésben nincsen. Mit is vár a főváros, mit a község az államtól? Holmi államrendőrségi kvóták átvállalását, holmi fogyasztási adóknak átengedését. Teringettét, ebből egy betü sincs sem a költségvetésben, sem az expozéban. Pedig éppen mostanában hitették el az országgal, hogy ettől a kormánytól várhatja ezeket a valóban jelentős és szinte elodázhatatlan kedvezéseket, melyek nélkül az ember lehet ugyan egy aktiv állam polgára, de nem lehet pótadókkal agyon nem zaklatott lakosa sem a fővárosnak, sem valamely községnek.

Ez tehát az uj éra. Negyvenhat millióval emelkedő kiadás, nagyjából foldozó, hangos szájakat elhalgattató tételekből kialakuló. S egyoldalu kimélete a nagyuraknak a nagy dolgoknál, alamizsnaszerü aprólékoskodás az ország egyetemét érdeklő ügyekben. Nem reformmunka tetszik ki ebből az expozéból, hanem a sokfelől megrohant szegény ember részletfizetése egy kis nyugodalom megszerzéséért. Szinte sajnáljuk a nagy kabinetet, hogy ennyi hitelezője van s olyan kevés a vágott dohánya.

Az ország kivánságai. A képviselőház kérvényi bizottsága szerdán este Hrabovszky Guidó elnöklete alatt ülést tartott, amelyen a fontosabb kérvényeket és feliratokat tárgyalták. A bizottság előtt lévő ötezer kérvény közt sok az érdekes kérés. Egész csomó törvényhatóság kéri a tőzsde reformját s különösen a tőzsdei fedezetlen gabonahatáridőüzlet betiltását, ötvenegy törvényhatóság a párbajra vonatkozó kivételes intézkedések törlését, két vármegye külön sztrájktörvény megteremtését kéri. A kérvények közt van szó a progressziv adórendszerről, a földadó leszállításáról, a házadóról szóló törvények revíziójáról, a házadómentességnek tiz évről husz évre leendő kiterjesztéséről, a rendezett tanácsu városok tisztikara és segédszemélyzete fizetésrendezéséről, csomó vármegye államsegélylyel akar vizvezetéket és csatornázást, huszonegy megye a közegészségügyről szóló 1876. XIV. t.-c. 50. szakasza és az 1879. XL. t.-c. módositását kérelmezi, hat megye a vasut-sztrájk ismétlődésének megakadályozását inditványozza, huszonkilenc törvényhatóság a magyar nyelvnek és jelvényeknek a külügyi képviseletben való érvényesitését, harminchárom vármegye a magyar nyelv jogának a közös külügyi hatóságoknál való érvényesitését, egész sereg törvényhatóság a közös hadsereg megreformálását, a magyar nyelv behozatalát, a magyar ágyugyár felállitását s magyar katonai müszaki iskola felállitását kivánja. A bizottság a kérvényeket jobbára pártoló javaslatokkal az egyes miniszterekhez juttatta.

A nemzeti miniszterium titkaiból. Koaliciós lapok irják ezt a jellemző incidenst a pénzügyi bizotság e heti üléséről:

A pénzügyi bizottság ülésén éles és izgatott jelenet játszódott le Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter, Szterényi József államtitkár és Lengyel Zoltán képviselő között. Elhatározták volt ugyanis, hogy a szubvencióra vonatkozó hivatalos adatokat a pénzügyi bizottság elé viszik. Az ülésen meg is jelent Szterényi államtitkár az aktákkal, melyeket Lengyel elkért tőle és nyomban elkezte azokat másolni. Kossuth Ferenc észrevette a dolgot s odament a képviselőhöz:

— Miért irod le az aktákat!

— Nagyon sok az adat bennük s nem birom azokat a fejemben megtartani.

— De közzétenni azokból semmit sem szabad, mert hivatalos titkot képeznek! — figyelmeztette Kossuth.

— Nem is szándékom ezeket közzétenni, — válaszolta Lengyel.

Az ügyiratokat azonban mégis elvették tőle, amire Lengyel hevesen kifakadt a bizottság előtt Szterényi ellen.

— Tudhatja az államtitkár ur, — mondta — hogy hiába veszik ki a kezemből az aktákat, ha eltitkolt adatokról van szó, azoknak ugyis a nyomukra jövök. Annyit eddig is megláttam, hogy az uj gyári szubvenciókat csupa milliomos és nagy cégek kapják. A többit majd megtudom és nem rejtem véka alá. Hogy pedig meggyőzzem önöket arról, hogy nem a kormány aktáiból szerzem az adatokat, összetépem a most készitett jegyzeteimet.

Ezzel össze is szakitotta a feljegyzéseit a bizottság szemeláttára.

Az incidenst nem cáfolták meg. Ellenkezőleg: feltétlenül megerősiti az egyik félhivatalos mentegetőző közleménye.

Szenzációs felmentés.

Egy lapelkobzás epilógusa.

Polónyi hetykén szónokolt, a kormány — amelynek tagjai között nézeteltérés soha nem volt (?) — lelkesen bólintgatott, az osztályparlament hörgött a kéjtől és tombolt a gyönyörtől. Miért? Mert az éjjel nappal dolgozó ügyész elkobozta a Világszabadságot és mert erről az elkobzásról a derék, tisztességes, becsületes igazságügyminiszter — a képviselőház julius 11-iki ülésén — igy szónokolt:

. . . az én ügyészeim nem tettek eddig egyebet, mint türték azt a sok gyalázkodást, amit mi ellenünk szór az internacionális szociális sajtó. Mikor azután azt láttuk, hogy oly veszedelem fenyeget — nem minket, hanem a magyar állam intézményeit, a birtokos osztályt, a munkásosztályt, mely helyrepótolhatatlan kárt okoz, kötelességet véltem teljesiteni. (Élénk helyeslés és taps.) Ez okból rendeltem azt, amit rendeltem. A királyi ügyész az aratósztrájkra való tanitás organuma, a Világszabadság ellen panaszt emelt és kérte a lefoglalást, a törvény szerint arra hivatott biró az elrendelte és foganatositotta. Ezt a választ méltóztassanak tudomásul venni. (Helyeslés jobb- és baloldalon.)

És tudomásul vették. És tomboltak. És üvöltöttek a kéjtől. A liliomminiszter, a kormány és az osztályparlament. És mind a hárman kaptak most szerdán az esküdtszéktől, a független polgároknak ettől a birói fórumától egy olyan pofont, amelynek a csattanása elhangzik az egész kulturvilágba, amely megbélyegez és amelyre emlékezni kell ezentul is mindig, amikor Magyarország rabszolgatartói profitjuk kedvéért le akarják gázolni a törvényt és az igazságot.

A budapesti esküdtbiróság felmentette az izgatás vádja alól Jócsák Kálmánt, a Világszabadság cikkiróját, akinek a cikkei miatt a Világszabadságot lefoglalták, akinek a cikke alkalmat adott Polónyinak az éjjel-nappal dolgozó ügyészről szóló halhatatlan kijelentésre, akinek a cikkeivel a tisztességes becsületes miniszter megokolta a legszégyenletesebb árulást, amelyet ember és párt a maga multján elkövetett.

Az esküdtek, akik a felmentő határozatot hozták, nem voltak munkások. Gyárosok és hivatalnokok voltak közöttük. De a tizenkét polgáremberben megszólalt az alkotmányos lelkiismeret, megszólalt a jogérzet, a a humanizmus, a hazaszeretet és a magyarság szeretete és a tizenkét derék, szabad polgár nem tehetett mást, mint hogy kimondja, hogy a nagybirtok érdeke nem az ország érdeke, hogy a nagybirtok kedvéért nem szabad a törvényeket felrugni és hogy nem szabad törvénytelenül üldözni azokat, akik a szerencsétlen, kizsarolt, kivándorlásba kergetett, szolgabirák tatár-uralma alatt szenvedő magyar népért tenni akarnak valamit.

A latifundium szolgái, az egész osztályparlament, a nagybirtokos-kormány tapsolhatott, mikor Polónyi ur. az éjjel-nappal dolgozó ügyészséget ráuszitotta a sajtószabadságra. De az esküdtszék tizenkét polgára jól emlékezett arra, hogy ugyanezek az árulók nemrég hogyan beszéltek a sajtószabadságról; a tizenkét polgárember tudta, hogy ha a nyeregbe jutott nagybirtokosságnak már nem is kell a sajtó szabadsága, az országnak, a magyarságnak igenis kell; tudta, hogy ha a magyar nép helyzete meg nem javul, akkor az ország elpusztul — és felmentette azt az embert, akit az ügyész és Polónyi és a kormány és a parlament el akart itélni. Nem sérti tehát a törvényt, ha megirjuk az igazságot.

És ahol ez az igazság meg van irva, a Világszabadság lefoglalt példányait az ügyészség szégyenszemre kénytelen lesz visszaszolgáltatni és az irott szó szétröpül az országba. Rettentő megbélyegzése ez Polónyinak, aki parancsolt, az ügyészségnek, amely engedelmeskedett, a kormánynak, amely hozzájárult és a kizsákmányolók parlamentjének, amely helyeselt. Az esküdtszék hazugságnak bélyegezte azt, hogy az állam érdekeit védték

---

abban, mennyi ideig, hány percig kell tartani a látogatásnak, amelyet tesznek; ismerik a névjegytörvényeket, a bemutatás szabályait és mindazokat az apró szabályokat, amelyeknek foglalatja a code du savoir-vivre. Szóval: kilenc tizedrésze ezeknek az uraknak egészen ugy viselkedik, amint abban a társadalmi körben, amelyben élnek, elő van irva. Ellenben e harminc között valószinüleg találsz hárman olyat, akik fehér nyakkendőt kötnek, amikor feketét kellene (és viszont); akik merő gondatlanságból — comme il faut-ember sohasem gondatlan — az V. rangosztályu urat mutatják be a VI. dijosztálybelinek; akik tiz perccel rövidebb ideig maradnak valahol, mert ott rosszul érzik magukat, vagy tiz perccel tovább az ellenkező okból; s akik azt is megcselekszik egy plebejusnak a vakmerőségével, hogy a szegény, elhanyagolt nevelőnőt mulattatják, nem pedig a gazdag örökösnőt, akit neki »osztott« ki a háziasszony jóindulata stb. Szóval: egy tizedrésze ezeknek a frakkos uraknak nem lesz comme il faut.

Ellenben, ha végig tekintesz ezen az uri társaságon, talán csak három olyat fogsz találni, aki törődik valamit az emberiség jogaival és érdekeivel; aki e mondain társalgás közepette valami jótettre gondol, melyet ő legcélszerübben névtelenül fog végrehajtani; aki mindenkit érdeme szerint becsül meg, s az érdemeseket érdemükön felül; aki többre tartja a rendjel nélküli derék embert, mint a dekorált szélhámost; aki nem hizeleg senkinek azért, mert gazdag, de nem is irigyli őt a vagyonáért. Csak három olyan egyént fogsz találni, aki hasonlit a Thackeray uri emberéhez, aligha többet. S rá fogsz ezen alkalommal jönni, hogy legalább is tizszer annyi comme il faut-ember van a világon, mint uri ember. S hogy mennyire nem egyező fogalom ez a kétféle alak, az még jobban ki fog tünni akkor, ha — ami bizony könnyen megeshetik — ez a három uri ember véletlenül épen az a három lesz, aki nem tudja még azt se (vagy ha tudja, nem törődik vele), hogy mikor kötnek fehér és mikor fekete nyakkendőt.

No, ez nem lesz épen igy, mert rendesen az uri emberek is adnak valamit az etikettre, de váratlanul igy is történhetnék s akit az én megboldogult kedves barátom, Thackeray, mutat be uri emberként az olvasónak, Dobbin őrnagy, az épen ilyen volt. Vajmi keveset adott a külsőségekre s jó szive bizony egy igen kopott katonaköpönyeg alatt dobogott.

A jó szív s a jó gondolatok, melyek Vauvenargues szerint a szivből jönnek, teszik az uri embert. Az osztrák herceg például, aki Bécsben ez idő szerint egy fajgyülöletet hirdető politikai pártot vezet, bizonyára egészen comme il faut-ember, s az udvarnál is ugy viselkedik, amint egy hercegi koronával ékeskedő férfiutól joggal elvárhatjuk, — de fényes disz-kabátja vagy rendjelekkel cifra frakkja alatt aligha lüktet olyan nemes szív, mint a Dobbin őrnagyé. S bármilyen furcsán hangzik is, kimondom: L. herceg comme il faut-ember, de nem uri ember. Mert az ilyen ember, mint előbbi cikkemben mondtam, nem gyülöl. Nem gyülöl egyes egyént se, annál kevésbbé egész fajt vagy társadalmi osztályt. Az uri gondolkodás az egyenlősitésben áll, abban a törekvésben, hogy mindenkit, akinek érdeme van, magához emeljen. Ami ép ellenkezője annak az irányzatnak, amelyen a comme il faut-élet törvényei épültek fel. Itt csupa rang- és etikett-kérdés; ott az egyenlőség principiuma az uralkodó vonás. El lehet mondani, hogy a magyar gentry, midőn abban a dicsőséges évben eltörölte a jobbágyságot s a polgárokat és parasztokat magához fölemelte, uri módon járt el. Akkoriban a magyar nemesség igazán csupa uri emberekből állott. Kár, hogy sokan ebből a szép kompániából annyira elzüllöttek, hogy ma már csak comme il faut-emberek.

Bizonyára igen kellemes dolog ilyenek közt élni; társaságuk ép oly óvószer a durvaságok, mint a párbaj intézménye a becsületsértések ellen. Szalon nélkülök képzelhető se volna s ha odamegyek, őket keresem ott. De a családomba csak uri embert fogadok be szivesen s ha lányom lenne, csak olyan férfiakat mutatnék be neki, akik igazán uri emberek. Ha aztán még mellékesen comme il faut fiatalembernek néhány ragyogó tulajdonsága a lányom szeme előtt elhomályositaná egy valódi uri embernek kevésbbé tündöklő, de tartalmasabb szivbeli kvalitásait.

Minden ember iparkodjék comme il faut lenni. Amiből ez áll, az megtanulható s nagy előnyére van mindenkinek, aki társaságban él. S az olyan számára, aki nem comme il faut, csak akkor van mentség, ha uri ember. Máskülönben nincs. Mert a társaságot — abban az értelemben, ahogy a szalon érti — comme il faut-emberek tartják fönn és együtt. Nélkülök nagyon kellemetlen volna ott élni, s érzé-

volna »az én ügyészeim.« Nagybirtokos érdekek védelmére pedig felhasználni az állam erejét: visszaélés és csalás. Ezt jelenti az esküdtszék határozata. És ezért öröm és diadal ez a határozat mindazoknak, akik biztak benne, hogy az aljas szervilizmus e korszakában vannak még Magyarországon független polgárok, akik ismerik a szabad sajtó jelentőségét és akik tudják, hogy a kizsákmányolt magyar nép felszabaditásától függ Magyarország élete és jövendője.

Sürgető szó
Baja város tisztviselői érdekében

Barna, száraz és mint minden kenyér, amit a köz ad, sokszor kegyetlenül megkeseritett kenyér a tisztviselőé. Mindenek fölött pedig olyan kicsi, hogy ez a tulajdonsága végtelenül lenyomja azt, ami egyetlen értékes volna benne, amit köznyelven biztos kenyérnek szoktak mondani. Mert biztos kenyéren éhséggel vergődni, nyomorusággal élni semmivel se gyönyörüségesebb dolog, mint ugynevezett kevésbbé biztos kenyérből nagyon jóllakni és fényesen élni.

Elmondjuk ezt abból az alkalomból, hogy a város tisztviselőinek fizetésrendezését Baja város törvényhatósági közgyülése még a nyáron rendezte, de a megvalósitás a hatósági ellenzék köréből kikerült appelláta folytán még mindig ott vesztegel a miniszteri büró agendái sorában.

Pedig hogy milyen legyen a rendezés és miből fedeztessék, affelől elágazók lehetnek a vélemények, de aki be ne látná, hogy a tisztviselők állapotán segiteni kell, olyan embert nem képzelünk.

A legszörnyübb kenyérháboru idejét éljük, amilyent valaha ért a világ. Róma proletárjai egy város falai közé szoritkoztak, a francia revolucióéi megmaradtak országuk határán belül. Ma száz millió a világ proletárjainak a száma, akik különböznek fajra, müveltségre, társadalmi állásra, de egy testvérek a nyomoruságban. A társadalom osztályai sorra megmozdulnak, helyzetük javitását sürgetvén. Szellemi és kulturális szükségletek jelentkeznek és minden szükségletnek más és más társadalmi mozgalom van a háta mögött. A tisztviselőkre nagyon későn került a sor. Kereskedők, iparosok, munkások megelőzték őket, s hogy itt Baján maradjunk, a favágók béremelése is megelőzte a tisztviselőkét s a tisztviselők közül az államiaké sokkal előtte járt a városiakénak.

Pedig, ha van a világon jogos panasz és igazságos kérdés, a tisztviselőké az. Nincs társadalmi osztály, mely jobban ki volna szolgáltatva ennek a minden fenevadaknál szörnyübb bestiának, a mai drágaságnak, mint ők. A lakásmizéria őket sujtja leginkább, mert a tisztviselőtitulussal szemben olyan igényeket támaszt a társadalom, amelyeket közbotrány nélkül nem lehet megkerülni. A husárak borzalmas emelkedését nem a hivatalosan, cenzus szerint való szegény ember érzi meg, hanem a tisztviselő Ez megél krumplin és babon, akármilyen nyomorult élet is ez s neki, aki hetven krajcárt se adott soha egy kiló leves-husért, nem okoz fejfájást, ha akár egy ökör árára emelkedik is egy kiló hus ára. De annak a tisztviselőnek, aki reggeltől estig az iróasztala mellett görnyed s levegőt se kap eleget, annak a hus az erő, az egészség, az élet. Különben fölfordul és csalogathatja éhes árváit maga után a másvilágra. Másrészt azonban igen humoros helyzet az olyan, mikor válogathat benne az ember, hogy elpusztuljon-e ennivaló nélkül, vagy belepusztuljon az ennivaló megkeresésébe.

Minden esetre van az éremnek másik oldala is, ahogy a francia mondja. Van, nézzük meg. Drága a megélhetés, de viszont ebben az arányban megdrágult a munka is. Ez igaz. Boltos a holmiját két áron adhatja, mint eddig, varga, szabó, kalapos verheti az árakat, ameddig a szükség kivánja, sőt azon felül is: mert az emberek kénytelenek ruhában járni. Kofa, pék, mészáros segithet magán az áruí megdrágitásával, mert az emberek a koplalás müvészete iránt nagyon fogékonytalanok s inkább eljárnak mezitláb, mint éhen haljanak. Hanem akire végeredményben mindez a drágaság rászakad, a tisztviselő nem segithet magán. De csak a köztisztviselő. A magántisztviselők erősen szervezkedve vannak s mozdulhatnak oda, ahol nagyobb a kenyér. A köztisztviselők s akikről itt első sorban szó van, a városi tisztviselők egy helyhez vannak kötve s mert — helyes, vagy helytelen — morális felfogás visszatartja őket a kenyérért való harc leghatalmasabb fegyverétől, a sztrájktól: a város igája mellett vonszolják a magukét is, nyomorogva és vergődve.

Időnként egy-egy halk panasszal könnyitettek magukon. Alázatos memorandumban elkeseregték siralmas helyzetüket. Elmondták — ne tessék zokon venni — hogy egy jóravaló béresnek sokkal különben meg van fizetve a munkája, nemcsak aránylag, hanem abszolute is, mint egy városi köztisztviselőnek. Ami nem jelenti azt, hogy a többiek, az ugynevezett főtisztviselők könyökig vájkálnának a dus tiszti fizetésben. Elmondták, — hogy alássan kérjük — vannak a városnál állások, melyeket huszhuszonöt évvel ezelőtt jobban dotáltak, mint most s ez nem rossz tréfa, hanem kegyetlen valóság. Ezekben az állásokban, melyek terhe — mellékesen szólva — azóta megkétszereződött, a fizetéseket abszolute nem emelték.

Mindezeket sokszor elsóhajtották már a tisztviselők s a törvényhatóság atyai szive mindenkor megesett rajtuk. Először persze erősen megkritizálták a tisztviselői kart, hanem azután, hogy ellensulyozzák az ostor suhogóját, időről-időre vetettek a »város cselédjei«-nek harapnivalót, ugynevezett drágasági pótlékot.

Most a tisztviselők ügye kell, hogy sikeresebb legyen, mint eddig volt. A kormánynak sürgősen, gyorsan kell jóváhagynia — a kisebbség felebbezésével szemben — a fizetésrendezést az egész vonalon a toldás-foldás helyett, nemcsak igazság okából, hanem a város érdekéből is. A drágasági-pótlékos rendszer rossz, a tisztviselőkön nem segit s a városnak sokba kerül, anélkül, hogy tett volna valamit. S ha a tisztviselők jogos érdekei kielégittetnek, akkor ám gyakorolja a város a legszigorubb kritikát felettük: de a munkát meg kell fizetni.

Reméljük, hogy főispánunknak a fizetésrendezés ügyében fölterjesztett véleménye kedvező volt a jobb sorsra érdemes bajai tisztviselőkre és talán nemsokára valóra válik tisztviselőinknek ama régi álma, vágya, hogy sulyos anyagi gondok nélkül, becsülettel szolgálhassák szükebb hazánk, e megszentelt rög ezernyi érdekét.

---

kenyebb természetü emberek hamar megszöknének onnan az utcára vagy épen — az erdőbe.

Hanem a társaságot — amint azt a szociálpolitika értelmezi — nem a comme il faut-, hanem az uri emberek fogják egyszer ujból megalapitani és föntartani. Csak az uri emberek emberszeretete lesz képes valamikor arra az áldozatra, hogy a vénülő társadalmat egészségesebb gazdasági alapokra fektesse. Abban a nagy küzdelemben igen csekély szerep jut majd azoknak, akik nem dicsekedhetnek egyébbel, csak e csinos jelzővel: comme il faut. Akkoriban a formák vajmi keveset fognak számitani, a tartalom lesz a lényeges. Az uri emberek nyájas szeretete fogja megteremteni az uj társadalmi rendet, amelyben uj szabályai lesznek az etikettnek is. S ki tudja, comme il faut-nak nézik-e majd akkor azt a pompás magaviseletü urat, aki most egészen kifogástalan? Lehet hogy akkor nem az lesz comme il faut, ami mostan. Az uri ember jellemvonásai ellenben állandók, s az uri gondolkozás érvényre jut mindenütt, ahol becsületes érzületü és finomlelkü emberek vannak, mig a comme il faut-magaviselet csak abban a körben, ahol e modor szabályai uralkodnak.

Egy igen előkelő és jóizlésü hölgytől hallottam ezt a mondást: Rettenetes dolog olyan emberekkel társalogni, akik nem viselkednek »comme il faut«, — de uri emberekkel érintkezni: valódi élvezet.

Ugy van. A comme il faut-emberek erénye csak negativ, — melyet akkor érezünk és emlegetünk, amikor nincs. Az uri emberek erénye ellenben pozitiv, amelyben gyönyörködünk, amelyből erkölcsi tápot szivunk, ha jelen van . . .

. . . Záradékul egy kis példa, mely élénk világitásba helyezi az uri és comme il faut-embert.

A mult hét valamelyik bálján föltünt egy urnak, hogy egy épen nem csinos s nem is fiatal leányt senki se hiv táncra, pedig meglátszott egész magatartásán, a zene üteme szerint mozgó lábain és vágyakozó szemein egyaránt, hogy nagyon szeretne keringőzni. Bemutatta magát a leánynak, elkérte tőle az első négyest, körültáncolta vele a termet s látván, hogy annak igazi örömet okoz, rendre megkérte az ismerőseit, hogy szintén mutattassák be magukat neki s kérjék föl egy-egy fordulóra. Ez urak közt volt egynéhány, aki nem volt hajlandó ez »áldozat«-ra, mert a kérdéses hölgy nem volt se szép, se fiatal, sőt talán még gazdag se. Ezek bizony nem voltak uri emberek, sőt — sajnálattal mondom — comme il faut-urak se voltak. Mások nyájas arccal közeledtek az egyre élénkülő leányhoz és táncoltak vele az est folyamában néhányszor. Ők bizonyára igen szépen viselkedtek és becsületesen kiérdemelték a comme il faut-jelzőt. Az pedig, aki e szegény elhanyagolt hölgyet először tüntette ki s továbbra is törődve sorsával, rábirta barátait, hogy ők is foglalkozzanak vele; aki emberszerető jóindulatával boldog mosolyt csalt e halvány női arcra; ez a minden érdek nélkül lovagias, csak nemes szivére hallgató férfiu — ez uri ember volt.

HIREK.

— **Uj aspiráns a közuti hidra.** Dunaszekcső, Mohács, Kiskőszeg és Kalocsa után — *Szekszárd* lépett akcióba a dunai közuti hidért . . . . Szóval: mindenütt agitálnak, dolgoznak, csak a *bajai közuti hid érdekében inditandó mozgalom késik az éji homályban.*

— **Meghalt a mester . . .** Baja város zenei életének évek hosszu során át vezére és aktiv szereplője, ki szárazfájából annyi szép hangulatot csalt ki legelőkelőbb hangversenyeinken és valóságos zenei gárdát nevelt városunknak, *Matauschek* Antal zenetanár, a mindvégig délceg léptü mester, a legnépszerübb bajai öreg ur, a héten meghalt. Október hó 16-án reggel, életének 66 ik évében, kincsszenvedés után történt gyászos elhunyta mély részvétet keltett városszerte. Az immár Istenéhez tértnek földi maradványait okt. 17-én d. u. 4 órakor helyezték örök pihenőre a szent Rókus-sirkertben levő családi sirboltba, Baja város előkelő közönségének impozáns részvétte mellett. Béke vele!

— **A bajai menetrend-változás és a szabadkaiak.** Egyik szabadkai lap hosszabb cikket ir ebben a tárgyban és azon hiradásunkat kivánja megcáfolni, hogy a baja—szabadkai vonat már legközelebb ismét 7 óra 18 perckor fog indulni reggel, a hajnali 5 ó. 50 perc helyett. Többek között azt mondja a nevezett lap, hogy mi tévesen vagyunk informálva. Mi nem vagyunk tévesen informálva, hanem a közigazgatási bizottságból tudjuk, hogy a m kir. kereskedelemügyi miniszter leirt a városhoz, amelyben értesiti, hogy utasitotta a Máv. igazgatóságát a menetrend megváltoztatására. Furcsa a szabadkaiak azon panasza, hogy a Bajáról később induló vonat miatt nem tudnak a tanyáról elég korán a városba jutni. Csak nem fog városunk kereskedelme és ipara azért szenvedni, mert nehány szabadkai birtokos kényelme ugy kivánja?

— **Esküvő.** *Bruck* Aurél dr. e hó 28-án d. e. 11 órakor vezeti oltárhoz *Schlieszer* Margit urleányt, Schlieszer Miksa helybeli nagykereskedő és törvényhatósági bizotts. tag leányát.

— **Hymen.** *Fuchs* Vilmos, a kékcsei gazdaság számtartója, bajai földink, ma tartja eljegyzését *Donáth* Margitka urleánnyal, Donáth József tekintélyes kereskedő leányával, Mélykuton.

— **Baja város részvétele a Rákóczi ünnepen.** II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai megszentelt hamvainak a hazai földbe leendő eltemetése alkalmából, Baja város törvényhatósága a következő hazafias határozatokat hozta: Okt. hó 28-án Budapesten és 29-én Kassán dr. Hegedüs Aladár polgármester és dr. Rajk Aladár orsz. képviselő, Ambrozovich Lajos főispán vezetésével képviselik Baja várost. — Október 28-án az ünnep jeléül, délelőtt az összes bajai gázlámpák felgyujtatnak, a középületek fellobogóztatnak és a keresztény felekezetek templomában megszólalnak a harangok — 29-én. Az összes felekezetek templomában istentisztelet és minden iskolában iskolai ünnepély lesz. A küldöttség a város közönsége nevében koszorut helyez el a ravatalra. A közgyülési terem részére Rákóczi fejedelem arcképét megfesteti a város.

— **Bajai nőegyletek elnökségéhez.** A Magyar Védő Egyesület női szakosztályának elnöksége ezuton azzal a hazafias kérelemmel fordul az összes bajai jótékony nőegyletek vezetőségéhez, hogy a szegény gyermekek felruházására szánt ruhákat, cipőt és kendőt kizárólag honi ipari termékekből fedezzék.

— **A virágállványok fölnyujtása a szinpadra.** Nem először és tartunk attól, nem is utolszor tesszük szóvá azt a mucsai dolgot, melyet évről-évre megrovunk, de marad azért minden a régiben és továbbra is a nézőtérről nyujtják föl a virág állványokat a szinpadra. Első sorban is, amikor sorakoznak a kertészfiuk és leányok az első padsorok jobb oldalán a virágkosarakkal, ezzel máris elterelik a figyelmet az előadástól. És amikor az ünnepelendő, fölvirágozandó énekesnő vagy drámai szinésznő elmondotta vagy elénekelte első dalát vagy drámailag már kitört, akkor már nyujtogatják is azt a virágkosarat. Sokszor megzavarják ezzel az előadást, mivel a virág mellé taps is dukál. Vagy még gyakrabban a fölvonás végén nem tudják a szereplők, kié a virág, (ha ugyan nem tudják) és a virágot hozó fiu kiáltja föl a szinpadra, kié is hát az illatos kosár. Nagyobb, komoly számba menő szinházaknál már kiküszöbölték ezen piripócsi módját a virágadományozásnak. A virágokat nyilt szinen az ügyelő adja át annak, akit megillet és hogy a közönség előre is tudomással birjon arról, hogy van virág, lesz virág, azt az átnyujtásig elhelyezhetik a folyosón. De az előadást megzavarni nem szabad, nem tanácsos, mert amugy is mind kevesebb illusióval megyünk az idén szinházba és a virágnyujtás mesterkélt formája, csinváltsága ne rontsa le ennek az illusiónak a morzsáit is. A müvésznők bizonyára megörülnek a virágnak akkor is, ha azért nem kell előre-ugrálniok, hogy azt a nézőtérről vehessék át.

— **Szinész-história.** Még azt mondják a komoly és nagyképű szinházi világban, hogy vége már a régi, jó vidéki Ripacs-életnek.

Dehogy van vége. A Szinészegyesület kerepesi-uti házában csak a legutóbbi tanácsülésen mulattatták egymást a tanácsosok ezzel a kedves Ripacs-történettel, mely nemrégiben esett meg:

Egy vidéki szintársulatnál uj darabra készültek. Ami azt jelenti, hogy két próba után »ment« a darab.

A premier délelőttjén felkeresi a szinházi szabó az igazgatót:

— Direktor ur kérem — kérdi — milyen kosztümöket készitsek ki a mai ujdonsághoz?

A direktor haragosan oktatja ki:

— Hányszor mondjam még magának! Ha a darab Krisztus születése előtt játszik, akkor: trikó, ha Krisztus születése után, akkor: lovagcsizma!

— **Gyümölcsfák kiosztása.** A gyümölcsészeti egyesület a folyó év őszén nagyobb mennyiségü gyümölcsfa kiosztását f. hó 25-én megkezdi és 10 napon át teljesiti. Ingyen fákra minden ház-, szőlő-, földtulajdonos igényt tarthat, ha magát elég szegénynek tartja, hogy ily adományt elfogadjon. 10 fánál többet senkisem kaphat. A kapott fákat mindenki a maga tulajdonát képező területen tartozik elültetni, s ezért a fák átvételével szavatosságot vállal. Jelentkezhetni naponkint reggel 8—9 óráig Lerner Antalnál, Attila- és Galamb-u. sarkán.

— **A Bács-Bodrog megyei Irodalmi Társaság** választmánya a mult hétfőn, október 8-án a Polgári Kaszinó-Egyesület helyiségében Vértesi Károly elnöklete alatt gyülést tartott. Vértesi Károly elnök bejelentette, hogy száz korona lefizetésével belép az alapitó tagok sorába. A titkár jelentette, hogy a társaság tagjai szives készséggel küldik be megjelent müveiket s vállalkoznak fölolvasásokra. A választmány elhatározta, hogy a társulat nyilvános fölolvasógyülések tartásával még ez év folyamán megkezdi működését. Uj tagok fölvétele is volt.

— **Menetdijkedvezmény Rákóczi temetésére.** II Rákóczi Ferenc és bujdosó társainak hazahozatala alkalmából, a folyó évi október 29-én tartandó gyászszertartási ünnepély fényének emelése érdekében a kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy az ünnepélyen résztvevő küldöttség azon tagjai, akik valamely törvényhatóság, község vagy testület képviseletében jelennek meg, féláru jegy váltásával utazhassanak Kassára és vissza. A kedvezmény igénybevételéhez szükséges igazolványokért a magy. kir. államvasutak igazgatóságához kell folyamodni.

— **A bajai ifjusági egyesület** 1906. évi október hó 21-én, ma vasárnap d. u. 3 órakor tartja e tanévben első összejövetelét a tanitóképzőben. Tárgysorozat: 1. Himnusz. Énekli a tanitóképző ifjusági énekkar. 2. Emlékbeszéd. Tartja Horváth T. IV. a) o. tn. 3. Ábrányi Emil: Október 6-án. Szavalja Wittmann L. III. o. tn. 4. Gyászdal. Énekli a tanitóképző ifjusági énekkar.

— **Doktorátus.** A mult hét szombatján 15 jelöltet, — köztük ifj. *Scherer* Sándor földinket — avattak föl a budapesti egyetemen orvostudományi doktorrá.

— **Két szinházi ujság.** *Dugovich* Imre szabadkai kollégánk »Szinházi Hirlap« cimen, *Patek* Béla szabadkai hirlapiró pedig »Szinházi Ujság« cimen indit szinházi napilapot.

— **Az uj szobalány.** Egy előkelő bajai urisasszonnyal történt meg az eset. Uj szobalányt akart fogadni.

— Szeret sokáig egyhelyt maradni? — kérdi az urasszony.

— Igen. Hogyne.

— A bizonyitványai máskép szólnak.

— Ne tessék arra adni!

— Hogyne adnék. Mindenhol egy hónapig volt. Ezek a bizonyitványok nem nagyon ajánlják magát.

A szobalány-jelölt felbigyesztette az ajkát:

— Ugyan! A nagyságát sem valami nagyon ajánlották a helyszerzőnél és mégis ide jöttem.

— **A pálinka hatása.** Gerich András bajai napszámos valami pálinkás butikban leitta magát és vele együtt berugott a vele vadházasságban élő Fóki Rozália is. Amikor már mindketten alaposan felöntöttek a garatra, Gerich azt követelte Fóki Rozától, hogy főzzön ebédet. Ez nem akart főzni. Ebből perpatvar lett és Gerich egy darab fával ugy eldöngette baloldali házastársát, hogy az több sulyos testi sértést szenvedettt. Az ügy a bajai kir. jbiróság elé került.

— **A telefondijak leszállitása.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter már elkészittette a telefon előfizetés dijainak leszállitására vonatkozó leiratát, mely különösen a budapestieknek kedvez, ahol ezideig havonként 25 koronába került a telefon. Most országosan egységes lesz az előfizetési ár, még pedig havonként 9 korona és ezen kivül a fölhivó minden beszélgetésért 5 fillér dijat fizet. A távolsági beszédeket zónákra fogják felosztani és **különböző tarifák szerint állapitják meg a beszélgetést.**

— **Koszoru Tóth Kálmán szobrán.** A zombori felsőkereskedelmi iskola növendékei tegnap, szombaton Bajára érkeztek, hogy megtekintsék a város kiválóbb gyári és ipari vállalatait. A derék ifjak ez alkalomból testületileg a Tóth Kálmán szoborhoz vonultak és a Himnus eléneklése után koszorut helyeztek a talapzatra.

— **Feledékenység.** Rákóczi hazatér és hálás nemzete letörli emlékéről azt a bélyeget, melyet kényszerű körülmények közepett magyar törvény sütött reá. A másik nagy, dicső emlékü bujdosó is megtér hazájába, a másik szabadsághős, akit szintén hona ellenségéül átkoz el a magyar törvénykönyv egyik lapja. Az 1867. évi 5. törvénycikk az, mely Thököly Imrét stigmatizálja. Csak feledékenység lehet, s nem rosszhiszemü feledékenység, hogy a magyar kormány a Rákóczi-törvénynyel egyetemben Thököly-törvényt is nem nyujtott be, s nem adta meg ennek a másik nagynak azt a kegyeletet, melylyel minden szabadságszerető nemzet tartozik szabadsághőseinek.

Feledékenység, mondjuk, mert hiszen a Rákóczi-törvény ma nyilvánosságra jutott szövege világosan megmutatja, hogy fent, a királynál annak sincsen semmi akadálya, hogy a magyar törvényhozás Thökölyt is rehabilitálja. Fejtegetni, hogy erre szükség van: fölösleges. Ha azoknak az ellentéteknek, melyek a Habsburg-ház és Rákóczi között fennálltak, kinos emléke nem sajog már, akkor a Thököly nevéhez kapcsolódó reminiszcenciák még inkább elévültek. S ha már a kormány megtette ezt az első lépést arra, hogy törvénykönyvünket megtisztitsa azoktól a szakaszoktól, melyeket csak szégyenkezve olvashatunk, megteheti a másodikat is, amely ezt a munkáját tetézi és befejezi. S nincs ok rá, hogy meg ne tegye. Nehézségbe nem ütközik, s formailag is könnyü dolog, hogy a Rákóczi-törvényt Thökölyre vonatkozó pótlással lássák el.

Csekély munka lesz, de szép munka. S nemzeti becsületérzésünk szempontjából szükséges is. Bizonyos, hogy el fogják végezni. S a nemzet épp oly örömmel és lelkesedéssel fogadja majd ezt a törvénypótlást, mint magát a Rákóczi-törvényt, régi, fájó sebének betapasztását.

— **A nóta-király sirja.** Nincs magyar népdalköltő, akinek annyi szép, népszerü nótája volna, mint Dankó Pistának, a korán elhunyt nótakirálynak. Amikor a halál kicsavarta kezéből a nótafát, Dankót hazavitték szülővárosába, Szegedre, s onnan indult meg az a mozgalom is, hogy az elhunyt dalköltőnek alkotásaihoz méltó diszes siremléket emeljen az ország. Az eszme visszhangra talált mindazok lelkében, akik kölcsönbe vették a költő nagy szivének hol vigan, majd busan megszólaló érzéseit és rövidesen összegyült az az összeg, amelyből a siremléket felállithatták volna. E helyett azonban azt a hirt vesszük Szegedről, hogy Dankó sirja gondozatlan, behorpadt, fakeresztjéről az eső lemosta az irást és korhad. Rendezni kell azt a sirt, melyben egy nagy fia pihen az országnak. A nótakirálynak legalább szomoru, sivár, elhagyatott sirja ne emlékeztessen minket arra a kálváriára, amelyet életében megjárt szegény Dankó, s amit nem adott meg a nemzet az élőnek, legalább rója le a halottal szemben. Fel kell tehát állitani mielőbb azt a siremléket, amelyre már a pénzt egybegyüjtötték, s amely méltóan hirdesse az alatta porladó költő halhatatlanságát.

SZINHÁZ.

A szezon végére jár. Még egy-két előadás, egy-két ujdonság és bezárulnak ismét a szinház kapui.

Lezárjuk mi is kritikai rovatunkat és a lefolyt hét eseményeit csak regisztráljuk, de nem tesszük birálat tárgyává. Elmondottuk több izben nézetünket a társulat kiválóbb és kevésbbé kiváló erőiről egyaránt és érdeklődéssel tekintünk ezentul is az érdemesek haladása, sikerei elé, alkalommal beszámolót közölve társulatunk szabadkai szerepléséről.

* * *

Koldusgróf, Udvari tanácsos, János vitéz és Páholy mentek a héten, csütörtökön pedig d i s z e l ő a d á s volt a bajai Szanatórium-egyesület és a Jótékonycélu Leányegylet népkonyhája meg a helyi nőegyletek javára.

Bevezetőül *Magyarász* Ferenc főgimn. tanár mondotta el poétikus szépségü prológját a »szeretet«-ről, mire Mascagni operáját, a »Parasztbecsület«-et adta elő a társulat.

Nagy feladatra vállalkozott az operette-ensemble és — mondhatjuk — hogy elég szép sikerrel. Ruzsinszky koloratur és Kalmár tenorista excelláltak, Szalontay Ferike, Székely és Paxy Margit tetszést arattak. A karok harmonikusak és várakozáson felül erőteljesek voltak, a szépszámu közönség tapsolt, lelkesedett és virágadományokkal tüntette ki kedvenceit. Az operát concert követte, melyben Markovics Margit egy monológgal, Gazdy Aranka szavalattal, Aradi Aranka és Szalontai Ferike kupléegyveleggel meg tánccal vettek részt.

A mindvégig szépen sikerült előadás jövedelméből bőségesen jutottak áldozatfillérek a jótékonyság oltárára.

KÖZGAZDASÁG.

Kofák és egyebek.

Gratulálunk a magyar királyi központi statisztikai hivatalnak most közreadott kötetéhez, melyben az 1900-iki népszámlálás adataiból azt a részt dolgozza fel, mely az ipari és kereskedelmi vállalatokra vonatkozik. Egyuttal statisztikát ad a házi- és népiparral és vándoriparral foglalkozókról, a kofákról, a házalókról és ügynökökről.

Kell, hogy érdekeljenek bennünket a kofák, a házalók, az ügynökök és a háziiparral foglalkozók, hiszen több mint félmillió ember e foglalkozási ágak után él és keresi a maga és családja számára a mindennapit. A központi statisztikai hivatal most megjelent kötetében a legérdekesebb és legjellemzőbb adatokat azokban a fejezetekben találjuk, amelyekben a mellékfoglalkozásokról van szó. Aki nem tud megélni a főjövedelméből, az mellékfoglalkozásra fanyalodik. A mellékfoglalkozás tehát csaknem mindig szegénység jele. Éppen ezért jellemző, hogy Magyarország iparral, földmiveléssel és kereskedelemmel foglalkozó kereső népességéből 202 ezer mellékfoglalkozást, a főfoglalkozás mellett mellékes foglalkozást is üz.

Hogy iparunk és kereskedelmünk alig van és ami van, az tengődik, azt régóta tudjuk. A központi statisztikai hivatal számai csak megerősitenek bennünket abban, amit régóta tudunk. De, hogy a »szegény ember« kereseti viszonyai is ilyen egyenlőtlenek: ez uj dolog előttünk. 1900 év végén az egész magyar birodalomban mindössze 469,559 iparvállalat volt, mely csupán 1.127,130 embernek (933,206 férfinek és 193,924 nőnek) adott keresetet. Ezek közül 301,025 segéd nélkül, 156,615 vállalat egyenkint 1—5 segéddel, 9658 pedig egyenkint 6—20 segéddel dolgozott és csupán 2261 vállalat alkalmazott husznál több segédet. Ez a 2261 vállalat a mi nagyipari vállalatunk.

Ismételjük, ezek a számok csak azt a szomoru igazságot erősitik meg, amit már régóta tudunk, hogy sajnos, nincs számbavehető nagyiparunk és a kisipar is küzködik. Uj dolog azonban, hogy például aránylag milyen kevés ember foglalkozik Magyarországon háziiparral. Háziiparral, mint főfoglalkozással mindössze 38,774 ember (24,795 férfi és 13,790 nő) foglalkozik; mint mellékfoglalkozást pedig 39,976 férfi és 362,843 nő üzi Ez már jelentősebb szám, de eltörpül, ha arra gondolunk, hogy Magyarországnak elvégre tizenhétmillió lakója van. Hány ember, hány család tudna megélni háziiparból, ha a kormány nagyobb gondot forditana erre a foglalkozási ágra. Hiszen tudjuk, hogy az alföldi parasztasszony és leány nyáron markot szed, arat, cséplőgép mellett dolgozik és egy forintos napszámot is kap, de télen, a hosszu télen át semmi dolga s milyen szépen föl tudná használni ezt az időt háziiparral. Ott vannak Magyarország erdős, hegyes vidékei. Önként kinálják az alkalmat a háziipar virágzóvá tételére. Sajnos, Magyarországon foglalkozásszerűen mégis csak 38 ezer ember üzi a háziipart és 416 ezer amugy mellékesen dolgozik, ha már nagyon éhes, ha már nagyon kell. Eszünkbe jut, hány millió korona ára gyermekjátékot, szőttes kendőt, abroszt, takarót hoznak be évenként Magyarországba Ausztriából és Németországból. Az importált holmiknak nagy részét maga a nép veszi meg s használja el. A mi kormányaink azonban ily kicsinyes dolgokkal nem törődnek. De ime, itt van a többi apró foglalkozások statisztikája is:

	Főfoglalkozás		*Mellékfoglalkozás*	
	férfi	nő	férfi	nő
Háziipar	24.795	13.790	39,976	362.843
Vándoripar	6180	259	4079	41
Élelmiszer-kofák	2726	9228	962	2280
Vegyes-kofák	1203	1550	205	312
Házalók	13.340	3246	3359	985
Ügynökök	8257	173	1206	43
Összesen:	56.501	28 430	49.787	366 504

Ki hitte volna, hogy Magyarországon mindössze csak 14.707 »hivatásos« kofa van? Háromezerhétszázötvenkilenc meg csak akkor árul, ha eszébe jut, ha már nagyon kell. Kenyér nincs a háznál, hát eladja a fáról az almát, vagy a diót, hogy az árából vegyen kenyeret. Egy egész napon ott gubbaszt a piacon hogy 25 krajcár nyereségre tegyen szert. Házaló már több van, mint kofa, de, hogy ez több is milyen kevés, azt csak akkor látja az ember, mikor egy-egy népszámlálás után a statisztikai hivatal óriási apparátussal kimutatja, hogy milyen kevés van.

Bizony szomoruságok ezek, de legalább tanulságos szomoruságok. A kereskedelmi kormány sokat tanulhatna belőle, ha akarna. De tanulhatnak belőle mások is. Csak azt nem értjük, hogy ezt az érdekes könyvet miért most, daru távozása, levelek hullása idején, a népszámlálás után hat esztendővel adja ki a statisztikai hivatal? Hiszen, ha igy haladnak a munkával, akkor az 1910-iki népszámlálást is már rég befejezik, mikorra majd az 1900-iki népszámlálásra vonatkozó utolsó kötet megjelenik.

Nyilttér.*)

Nyilvános köszönet.

Ama mély gyász alkalmából, mely engem és családunkat boldog emlékü férjem,

Spitznagel Ferenc

elhunyta következtében ért, igen sok jóbarátunk és ismerősünk keresett fel az őszinte részvét nyilatkozatával. Engedjék meg, hogy nekik is, valamint azon nagyszámu közönségnek, kik a temetésen való megjelenésükkel fájdalmamat enyhitették, részvétükért ezuton is őszinte köszönetemet nyilvánitsam.

Baja, 1906. október 12.

Özv. Spitznagel Ferencné.

Köszönetnyilvánitás.

Mindazon igen tisztelt barátaink és ismerőseink, kik szeretett jó testvérünk, sógorunk illetve nagybátyánk

Matauschek Antal

elhunytával, nagy veszteségünk fölötti fájdalmunkat részvétükkel enyhiteni kegyesek voltak, fogadják ezuton hálás köszönetünk őszinte kifejezését.

A gyászoló család.

*) Az e rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

KARCOLAT.

Egy darab kortörténet.

Ha nehány száz esztendő mulva valaki elmegy a Nemzeti Muzeumba és a mostani lapokat fogja böngészni, mégis csak az apró hirdetéseket fogja erre a korra a legjellemzőbb adatoknak találni. Az ujságiró, ha minden megfigyelő-képességét szedi is össze, nem tud oly őszinte lenni, mint egy szerény apróhirdetés.

Itt van például ez, amely a mult héten jelent meg a pesti lapokban. Szóról-szóra igy hangzik:

CSUDA-ISKOLA
Menyasszonyoknak, akik a zongora-tanulástól elkéstek, külön órákat ad s uj módszer mellett 6—8 hét alatt 20 magyar nótát betanit egy éltesebb zenetanár teljes diskréció mellett. Megkeresések stb. stb.

Ha ez nem egy darab komoly kortörténet, akkor semmi sem az. Mert mi ez? A menyasszonynak szépnek, jónak, jómódunak és háziasnak kell lennie és zongorázni is kell tudnia. Mit csinál tehát a »csuda-iskola«? Megcsalja egy kicsit a vőlegényt. A menyasszonyba beleverkliz a csudatanár husz magyar nótát. A vőlegény kéjesen hallgatja a zenét és igy gondolkozik: »Mily jó lesz, hosszu téli estéken, mily édesen fogja elüzni unalmamat egy gyengéd női kacsó, mely ily érzelmesen csalja ki a legszebb hangokat a zongorából!« Aztán nőül veszi a menyasszonyt. És jön megint ugyanaz a husz nóta, aztán eltelik husz év és még mindig ugyanaz a husz nóta jön. A férj átkozódik, de az éltesebb zenetanár már Isten tudja hol van és már mást tanit ugyanarra a husz Potemkin-nótára. Utána a vizözön.

Az embernek eszébe jut a »Lili« operett kis hadserege. Az első felvonás végén hátul átmegy a szinpadon egy szakasz katona. Ezek se ezelőtt, se ezután nem szerepelnek. S miután csak jobbról balra mennek át a szinpadon, hát időt, festéket, posztót megtakaritandó; csak a jobb-orcájukat pingálják ki, csak fél-bajuszt ragasztanak, s a ruhájuknak is csak a jobbfele katonaruha A többi egyszerü zsákvászon.

A husz magyar nóta története igazán egyike a legszebb — magyar nótáknak.

Pesti és vidéki szinész.

A vidéki szinházak, kivált a kis vidéki szintársulatok tagjai különös lenézéssel vegyest irigységgel szoktak megemlékezni a pesti szinészekről.

Azt mondja a vidéki szinész: »Központi« szinész és ezzel a félig megbélyegző, félig megtisztelő meghatározással mintha azt mondaná: »Könnyü neki ott fenn a fővárosban grasszálni és lenézni a nemzet vidékén munkálkodó napszámosát!«

Közismert a szinházi világban ez a titkos és csöndes gyülölködés, amelynek persze semmi más alapja nincs, mint az, hogy minden vidéki szinész álma, vágya: feljutni a »Központ«-ba.

A minap két kis vidéki komikus találkozott egy budapesti szinházi ügynök irodájában. Szerződést keresett mind a kettő.

Mielőtt tárgyalásba bocsájtkozott volna velük, az ügynök bocsánatot kért, hogy előbb egy telefonbeszélgetést intézhessen el.

Odalépett a telefonhoz és felhivta Sziklai Kornélt, a Király-szinház komikusát, akivel a két szerződésnélküli vidéki szinész annak idején — mint a szinházi világban mondják — »együtt pályázott,« szükös kis vidéki gázsi mellett.

Amikor az egyik komikus meghallotta, hogy az ügynök Sziklai Kornéllal telefonon akar beszélni, keserü mosolylyal fordult a kollegájához:

— Hallod, hallod? Már telefonja is van! Ilja, a központi komikus!

A telefonon jelentették az ügynöknek, hogy Sziklai most nem állhat rendelkezésére, mert fürdik.

— Fürdik? — szólt a kagylóba az ügynök. — Ha majd elkészül a fürdéssel, kéretem: szólitson fel engem telefonon!

Amire a második komikus keserü kacagásba tört ki. Gyülölködő hangon sziszegte a kollegája fülébe:

— Hallod, hallod?! Hogy felvitte az Isten a dolgát! Már fürdik is! . . .

Figyeljünk! Még nem létezett!! Figyeljünk!

Jótállás mellett szállitunk

EGY JÓL JÁRÓ ÓRÁT LÁNCCAL

csak 2 korona 95 fillérért,

bregenzi (Ausztria) fióküzletünkből mindaddig, mig a készlet tart, az összege előleges beküldése mellett, vagy utánvéttel. Ezt a hallatlanul olcsó árat azért szabtuk meg, hogy mintegy 100.000 darabból álló raktárunkat kiárusitsuk. Fölötte kedvező alkalom viszontelárusitóknak!

„ARALK“ svájci óragyár BREGENZ.

Németül: Schweizerische Uhrenfabrik „ARALK.“ Bregenz.

M. kir. államvasutak.

MENETREND.

Érvényes 1906. évi október hó 1-től.

Szabadka—Baja.

Oda. — Vissza.

Szv.	Szv.	Szv.	Szv.				Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
10 10	7 00	7 15	1 55 3 20	ind.	Budapest k. p. u. (183)	érk.	1 00	6 55	10 00	5 45
.	5 41	7 25	.	»	Belgrád (183)	»	.	7 17	10 38	.
3 05	7 48	11 30	4 55	»	Szeged-Rókus (184)	»	10 54	2 52	7 53	12 12
.	7 09	9 05	.	»	Dálja	»	.	5 37	9 23	.
4 50	10 35	1 42	7 05	ind.	**Szabadka** (183. 184. 186)	érk.	8 08	12 48	6 20	10 28
5 03	10 48	1 55	7 17		Horvát tanyák 2. sz, őrház		7 56	12 36	6 08	10 14
5 09	10 54	2 01	7 23		Kelebiai tanyák 3. sz. őrház		7 50	12 30	6 02	10 07
5 16	11 01	2 08	7 30		Szabadkai tanyák 4. sz. őrház		7 43	12 23	5 55	10 00
5 25	11 10	2 17	7 38		Csikeria		7 35	12 16	5 48	9 52
5 38	11 24	2 29	7 50		Bácsalmási szöllök		7 22	12 04	5 36	9 35
5 48	11 34	2 39	7 59	érk.	**Bácsalmás (178)**	ind.	7 13	11 55	5 27	9 22
6 03	11 46	2 54	8 09	ind.		érk.	7 03	11 45	5 17	9 12
6 09	11 51	3 00	8 14		Almás		6 58	11 40	5 12	9 06
6 33	12 15	3 26	8 42		Bikity-Borsód		6 33	11 15	4 47	8 38
6 56	12 38	3 49	9 05		Bajai szöllők 24. sz. őrház		6 06	10 51	4 23	8 05
7 07	12 48	4 00	9 16	érk.	**Baja (214)**	ind.	5 55	10 40	4 12	7 52
9 41	3 23	.	.	érk.	Zombor (214)	ind.	.	6 45	12 57	4 05

Baja—Ujvidék.

Oda. — Vissza.

Vv.	Vv.	Szv.	Vv.	Szv.				Szv.	Szv.	Vv.	Vv.	Vv.
.	.	.	10 10	7 00	ind.	Budapest k. p. u. (183. 213)	érk.	.	6 55	10 00	5 45	.
.	.	.	4 50	10 35	»	Szabadka (213)	»	.	12 48	6 20	10 28	.
.	4 00	.	7 22	1 15	ind.	**Baja (213)**	érk.	6 33	8 53	3 23	6 50	.
.	4 11	.	7 32	1 25		Baja-szállás város		6 24	8 46	3 15	6 42	.
.	4 25	.	7 45	1 38		Vaskut		6 07	8 31	2 59	6 26	.
.	4 51	.	8 10	2 01		Gara		5 43	8 10	2 37	6 00	.
.	5 06	.	8 25	2 15	érk.	**Regőce (178)**	ind.	5 25	7 55	2 17	5 35	.
.	5 09	.	8 26	2 16	ind.		érk.	.	7 54	2 14	5 29	.
.	5 37	.	8 54	2 39		Sztanisics		Minden szerdán, szombaton és vasárnapon közlekedik	7 38	1 57	5 12	.
.	5 47	.	9 04	2 48		*Körtés			7 21	1 35	4 47	.
.	5 56	.	9 12	2 56		Gádor			7 14	1 28	4 40	.
.	6 08	.	9 24	3 07		Magyarut 16. sz. őrház			7 01	1 14	4 22	.
.	6 15	.	9 31	3 14		Nenadics			6 55	1 08	4 16	.
.	6 25	.	9 41	3 23	érk.	**Zombor (184)**	ind.		6 45	12 57	4 05	.
.		10 10	.	7 15	ind.	Budapest k. p. u. (183. 184.)	érk.		1 00	Szv.	.	5 45
.		5 00	.	2 02	»	Szabadka (184)	»		9 41	7103.	.	10 35
.		.	.	.	»	Dálja (184)	»		9 30	I-III.	.	9 23
2 25	.	6 51	A megnyitás napjától.	3 51	ind.	**Zombor (184)**	érk.		6 10	11 20	.	7 00
2 31	.	6 57		3 57		Zombor-vásártér			6 03	11 13	.	6 52
2 41	.	7 07		4 07		Fernbachszállás			5 54	11 04	.	6 41
2 50	.	7 16		4 16		Zsarkovác			5 46	10 56	.	6 32
3 06	.	7 30		4 30		Ó-Sztapár		.	5 32	10 42	.	6 15
3 35	.	7 49		4 49		Bresztovác		.	5 16	10 28	.	5 51
3 46	.	8 00		5 01		Rác-Militics 27. sz. őrház		.	4 58	10 10	.	5 31
4 05	.	8 10		5 12		Hódság		.	4 48	10 02	.	5 21
4 46	.	8 35		5 37		Paripás		.	4 29	9 45	.	4 43
5 00	.	8 49		5 51		Parrag		.	4 08	9 25	.	4 10
5 08	.	8 57		5 59		Pelvayszállás 35. sz. őrház		.	3 59	9 16	.	3 59
5 16	.	9 05		6 07	érk.	**Gajdobra (180)**	ind.	.	3 50	9 09	.	3 50
5 40	.	9 16		6 09	ind.		érk.	.	3 26	9 07	.	3 21
5 54	.	9 30		6 23		Bulkeszi		.	3 12	8 55	.	3 06
6 16	.	9 45	.	6 38		Petrőc-Dunagálos		.	3 01	8 44	.	2 49
6 50	.	10 10	.	7 03		Futtak		.	2 32	8 16	.	2 10
7 00	.	10 19	.	7 13		Chotekpuszta 46. sz. őrház		.	2 21	8 04	.	1 45
7 13	.	10 31	.	7 25	érk.	**Ujvidék (181, 181. 183.)**	ind.	.	2 07	7 51	.	1 30
11 42	.	.	.	10 38	érk.	Belgrád (183)	ind.	.	.	5 41	.	7 25

Védjegy: „Horgony"

A Liniment. Capsici comp.,

a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régjónak bizonyult háziszer, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult **köszvénynél, csúznál** és **meghüléseknél**, bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisitványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a **„Horgony"** védjegygyel és a **Richter** czégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K —.80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszertárban kapható. — Főraktár: **Török József** gyógyszerésznél, **Budapest.**

Dr Richter gyógyszertára az „Arany oroszlánhoz" Prágában.

Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennapi szétküldés.

Wheeler-Wilson-féle

varrógép

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Fontos lótulajdonosoknak!

A

Thanhofer

állatorvos által készitett

balzsam,

lovak kólika-baja ellen, mely évek hosszu sora óta **a göresök minden neme, felfuvódás és egyéb bajok ellen,** ezer esetben valóban csodahatással használtatott, minden lótulajdonosnak a leghathatósabban ajánlható. — Aki e balzsamot a használati utasitáshoz hiven használja lovánál, **feltétlen hatásra számithat.** — **Egy üveg, használati utasitással 80 fillérbe kerül. Négy üvegnél kevesebbet nem szállitok.** — Kapható az összeg előleges beküldése mellett,

THANHOFER

állatorvosnál

Mahrenbergben, a Dráva mellett 6. szám.

Más vállalkozás miatt hajlandó volnék jól jövedelmező

füszerkereskedésemet

házzal együtt azonnal eladni, vagy a házat haszonbérbe kiadni.

Szükséges tőke a házzal együtt 2000 kor.

Cim:

Tárkői Zsigmond

tanitó, **Katymár.**

Egy jól jövedelmező

rövid- és füszeráru

üzlet,

közvetlen az uj vonat épitése mellett, elköltözés miatt azonnal eladó.

Krausz Albert

Szent György-utca 22. szám.

VILÁGSZERTE HIRES A BORSZÉKI GYÓGY-BORVIZ.

BORSZÉK FÜRDŐ VÁLLALAT B

A „FŐKUT" vize legkellemesebb italu, legszénsavdusabb üditő ásványviz, ugy magában, mint borral és gyümölcs szörpökkel vegyitve.

A „KOSSUTH-KUT" vize kitünő összetételü alkalikus vasas savanyuviz, gazdag vas és mésztartalmánál fogva igen jó hatással van a vérszegénység minden neméné, továbbá az angolkór és görvélykórnál.

A „BOLDIZSÁR-KUTI" gyógy-borviz nem csak kiválóan üditő élvezeti viz, de kitünő sikerrel használtatik a vese-, húgyhólyag-, köszvény bántalmak ellen, a légző- és emésztőszervek hurutainál, vizeleti nehézségeknél megakadályozza hugyhomok lerakodását.

NAGY LITHIUM TARTALMU. HUGYHAJTÓ HATÁSU. SZÉNSAVDUS. CSIRAMENTES.

Utolsó vasuti állomás Déda. Posta, távirda és telefon helyben. Kapható minden nagyobb füszer- és csemege üzletben és vendéglőben

A borszéki gyógy-borviz főraktára Baja és vidéke részére: STAMPFL JENŐ cégnél Ugyszintén minden bel- és külföldi ásványvizek legelőnyösebb árakon kaphatók. Telefon 81. szám.

Alapittatott 1846-ban.

KÖNYV-, ZENEMŰ-, PAPIR-, IRÓ- és RAJZSZERRAKTÁR.

Az 1900. évi iparkiállitáson aranyéremmel kitüntetve.

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZET. DISZKÖNYVKÖTÉSZET. A „BAJAI HIRLAP" kiadóhivatala.

KOLLÁR A. BAJA,

Báró Eötvös-utca 5. sz. a.

Könyvkereskedésemben

nagy raktár a legujabb irodalmi termékek-, diszművek-, ifjúsági iratok-, képes könyvek-, imakönyvek-, mindennemű tan- és segédkönyvek-, térképek-, földgömbök és zeneművekből.

Irodai levél- és rajzpapirok, iró- és rajzszerek, vonalzott üzleti könyvek nagy választékban a legjutányosabb árakon beszerezhetők.

Bármely bel- és külföldi hirlapokra és folyóiratokra előfizetések az eredeti áron elfogadtatnak.

Hirdetések a BAJAI HIRLAP-ba mérsékelt áron vétetnek fel.

Diszkönyv-kötészetem

Diszművek, Folyóiratok, **mindennemű könyvek** egyszerű és diszes bekötésére, továbbá képkeretek, (Passepartous) iróaljzatok, stb. előállitására van berendezve.

KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETEM

modern berendezéssel izlésessen állit elő

műveket, folyóiratokat, báli- és lakodalmi meghivókat, eljegyzési kártyákat, névjegyeket, számlákat, levélpapirokat, levélboritékokat, körleveleket, gyászjelentéseket, árjegyzékeket, falragaszokat, stb. fekete és szines nyomással.

Nagy raktár községi, közigazgatási, ügyvédi és egyházi nyomtatványokból.

Bármilyen **könyomdai** munkák a legolcsóbb áron vétetnek fel.

Nyom. Kollár A. gyorssajtóján Baján.